

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta tělesné výchovy a sportu

HODNOTOVÁ ORIENTACE SPORTUJÍCÍCH A NESPORTUJÍCÍCH SENIORŮ

Autoreferát disertační práce

Zpracoval:
Mgr. Martin Pěkný

Školitel:
Prof. PhDr. Pavel Slepíčka, DrSc.

SOUHRN

Problém: Problematika hodnot je v popředí lidského zájmu již od starověké filosofie. Vzhledem k závažnosti této tematiky nepřekvapuje, že hodnotami se dnes zabývají téměř všechny sociální vědy (psychologie, ekonomie, sociologie, antropologie, etnologie atd.) Hodnotová orientace u seniorů je ještě poměrně neprobádanou oblastí. Zejména hodnotová orientace seniorů ve vztahu ke sportu a bariéry bránící jim v zapojení do pohybových aktivit, je při současném vývoji populace ve vyspělých zemích aktuálním problémem.

Hypotéza: Předpokládáme nalezení souvislostí mezi hodnotovou orientací vybrané seniorské populace a jejím stupněm participace na pohybových aktivitách, na typu pohybových aktivit a na sociálně demografických charakteristikách. Dále předpokládáme nalezení souvislostí mezi hodnotovou orientací vybrané seniorské populace a subjektivním vnímáním bariér omezujících či bránících seniorům v zapojení do pohybových aktivit.

Cíl: Cílem deskriptivně analytické výzkumné studie je zjištění hodnotové orientace a bariér omezujících či zabraňujících sportování u sportujících a nesportujících seniorů.

Metoda: Soubor sportujících seniorů byl porovnán se souborem seniorů nesportujících. Dále následovalo porovnávání sportujících seniorů mezi sebou podle druhu pohybové aktivity (Sokol, Taiči, Jóga). Pro zjišťování hodnot byl použit dotazník Schwartz Value Survey questionnaire (SVS), pro účely našeho výzkumu rozšířen o tři hodnoty spojené se sportováním (fyzická kondice, možnost sportovat, atraktivnost). Takto rozšířený dotazník byl v ČR revalidizován ve výzkumné studii (Kavalíř, 2003). Dále pak byl použit dotazník pro zjištění základních sociodemografických údajů a bariér bránících většímu zapojení do pohybových aktivit.

Soubor tvořilo 361 respondentů obou pohlaví od 61 do 86 let. Tento soubor se dělil na dva podsoubory 150 sportujících seniorů (v minulosti i v současnosti) a 211 seniorů nesportujících (v minulosti i v současnosti). Za sportování se považuje alespoň 1x týdně 60min. pravidelné a cílené pohybové aktivity. Sportující senioři byli vybráni ze Sokolských jednot (70), klubů taiči (65) a jógy (68). Nesportující senioři byli vybráni z klubů seniorů (211).

Výsledky a závěry: Byly zjištěny rozdíly mezi sportujícími a nespportujícími seniory a to jak v oblasti hodnotové orientace, tak i ve vnímání bariér bránících ve sportování. Nespportujícími seniory jsou na rozdíl od sportujících seniorů výrazně méně preferovány hodnoty Fyzická kondice a Možnost sportovat, která dokonce v hodnotovém žebříčku klesla pod jinak obecně málo preferovanou hodnotu Atraktivnost. Sportující senioři nejvíce preferují hodnotovou dimenzi Transcendence, zatímco nespportující senioři nejvíce preferují hodnotovou dimenzi Konzervatismus. Pro hodnotovou dimenzi Transcendence jsou charakteristické hodnoty zahrnující životní moudrost a prosociální směřování. Hodnotovou dimenzi Konzervatismus charakterizuje pokora a respekt k zaběhaným modelům chování a sociálním normám, které jsou symboly skupinové solidarity a jsou považovány za nutné pro její přežití. Také se ukázalo, že hodnotová orientace má vliv na subjektivní vnímání vnitřních bariér omezujících či bránících v zapojení do pohybových aktivit. Sportující senioři vnitřní bariéry vnímají jako méně limitující pro účast na pohybových aktivitách.

Klíčová slova: senioři, hodnoty, hodnotové dimenze, hodnotová orientace, bariéry bránící sportování, životní styl

Úvod a problém

Problematika hodnot je v popředí lidského zájmu již od starověké filosofie. Vzhledem k závažnosti této tematiky nepřekvapuje, že hodnotami se dnes zabývají téměř všechny sociální vědy (filosofie, etika, psychologie, ekonomie, sociologie, antropologie, etnologie, teologie atd.) Slovy významného výzkumníka na poli hodnot Rokeache (1973) jsou hodnoty: významnou oblastí zájmu i proto, že je v něm možné sjednotit zdánlivě velmi různorodé zájmy všech vědních oborů, které se zabývají lidským chováním. Hodnotový vývoj má i svoji internacionální dimenzi a vazbu na ekonomický, politický, kulturní, vědecký, sociální a duchovní vývoj společnosti.

Proto je problematika hodnotové orientace obecně považována za velmi významnou součást psychosociální analýzy společenských dějů. Hodnoty také hrají významnou roli v sociálním životě člověka, proto porozumění problematice hodnot a hodnotových systémů na obecné úrovni může vést k lepšímu porozumění a ocenění role hodnot vstupujících do sportu a naopak přenášených z oblasti sportu do běžného života. Ukazuje se, že hodnotová orientace představuje strategicky nejsilnější kauzální činitele mající vliv na celospolečenský vývoj a více, než který jiný kauzální systém, budou právě lidské hodnoty určovat směr budoucnosti (Hofstede, 2006).

Začátek sociologického zkoumání hodnot spadá do druhé poloviny 19. století. V roce 1881 se T.G. Masaryk ve své monografii o sebevraždě věnoval i hodnotám. O náboženském systému hodnot říká: Náboženství - jmenovitě myslím na náboženství monoteistická - dodává člověku víru v Boha a v nesmrtelnost ve všech okolnostech života útěchy, ve všech protivenstvích naděje a posiluje jeho lásku k lidstvu; proto je nábožný člověk za všech okolností života veselý, jeho víra, jeho přesvědčení a jeho jistota poutá ho nejenom k nebi, nýbrž zároveň k zemi, k životu (Masaryk, 2002). Vztah mezi systémem hodnot a ekonomickou úspěšností dokumentuje v roce 1905 vydaná *Protestantská etika duch kapitalizmu* Maxe Webera (Havelka, 2009). Celospolečenské výzkumy hodnot se datují od 30. let 20. století, v USA to byl např. Allport, Vernon, Lindzey (1960) nebo Morris (1956) či později Kluckhohn, Strodtbeck (1961). Dělením hodnot na materialistické a postmaterialistické se proslavil Inglehart (2010).

Problematikou hodnot v domácím kontextu se zabýval v teoretické rovině například Zbořil (1947), či Popelová (1962). Velehradský (1978) a Dorotíková (1998) ti se vyjadřovali ke vztahu hodnot a potřeb člověka, či sociálních norem. Z pohledu tělesné kultury je napsána stať Kohoutek (1977). Výzkumně se hodnotovými orientacemi

zabývali např. Kubičková (1968) či Fišera, Vláčil (1970), jejichž výzkum byl součástí výzkumu životního stylu tehdejší doby. Zajímali se především o hierarchické uspořádání hodnot, které považovali za dlouhodobější zaměřenost člověka. Některé studie Kubička, (1973) a Sak (2000, 2004) se zaměřily na problematiku negativních sociálních jevů jako je alkoholismus, agresivita, drogy, kriminalita ve vztahu k hodnotovým orientacím.

Je zřejmé, že i sport má také své hodnoty mnohdy specifické, plynoucí z jeho prostředí. Obecně se dá konstatovat, že lidé si mohou přinést hodnoty z jejich běžného života do sportu, aby zlepšili své dovednosti a výkonnost, ale mohou se také naučit akceptovat určité hodnoty plynoucí z podstaty sportu, spojené se sportem jako specifickou aktivitou a přenést je do běžného života (Slepička, 2007). Nakolik lze tento proces sportováním modifikovat naznačují i studie zaměřené na tento problém. Jednou z těchto studií byla i studie Watsona (2003), která sledovala, jak specifický pohybový program pro děti se zaměřením na prezentaci určitých hodnot může ovlivnit akceptaci prezentovaných hodnot. Ukázalo se, že takto koncipovaný a dlouhodobě realizovaný program pomohl dětem v jejich hodnotové orientaci. Na problematiku hodnotové orientace u sportující mládeže byla zaměřena studie Slepička, Pěkný (2008), která prokázala odlišnost sportující a nespportující mládeže v preferenci různých hodnot.

Seniorská populace však dosud nebyla z hlediska její hodnotové orientace ve vztahu ke sportu až na výjimku v podobě studie Pěkný, Slepička (2008) předmětem tak intenzivního zájmu a případné studie byly zaměřeny převážně na biomedicínské souvislosti aktivního sportování seniorů např. (Bunc, Štílec, 2008).

Vedle znalosti hodnotové orientace jedince je potřeba znát i bariéry, které omezují či mu brání ve sportování, teprve tato komplexní znalost nám pomůže rozkrýt chování respondentů ve vztahu k pohybovým aktivitám. Hodnotová orientace u seniorů je ještě poměrně neprobádanou oblastí. Zejména hodnotová orientace seniorů, je při současném vývoji populace ve vyspělých zemích aktuálním problémem. Proto téma stárnutí vyvolává víc než kdy jindy velkou vlnu vědeckého zájmu. Nyní žije na zemi 600 milionů lidí, kterým je 60 let či více. Podle demografických odhadů se tento počet může do roku 2020 zvýšit až na jednu miliardu. I česká společnost je konfrontována s otázkou demografického stárnutí, tj. narůstání počtu a podílu seniorů. Ti již v současné době tvoří značnou část obyvatelstva ČR konkrétně víc než 18% a jejich podíl bude nadále vzrůstat. Na základě dlouhodobého trendu demografického vývoje bude podle Českého statistického úřadu do roku 2050 podíl seniorů v populaci 30%. To může být

příčinou sociálních a ekonomických problémů. Tento trend je reflektován i na vládní úrovni, kdy vládní kabinet ČR schválil návrh Národního programu přípravy na stárnutí v období let 2008 až 2012 (MPSV, 2007), který předpokládá u seniorské populace alespoň zachování či ještě zvýšení kvality života než jakou měli v „aktivní“ fázi života. Program vychází z předpokladu, že ke zvýšení kvality života ve stáří a k úspěšnému řešení výzev spojených s demografickým stárnutím je nezbytné zaměřit se na následující strategické oblasti a priority (aktivní stárnutí, prostředí a komunita vstřícná ke stáří, zlepšení zdraví a zdravotní péče ve stáří, podpora rodiny a pečovatелů, podpora participace na životě společnosti a ochrana lidských práv).

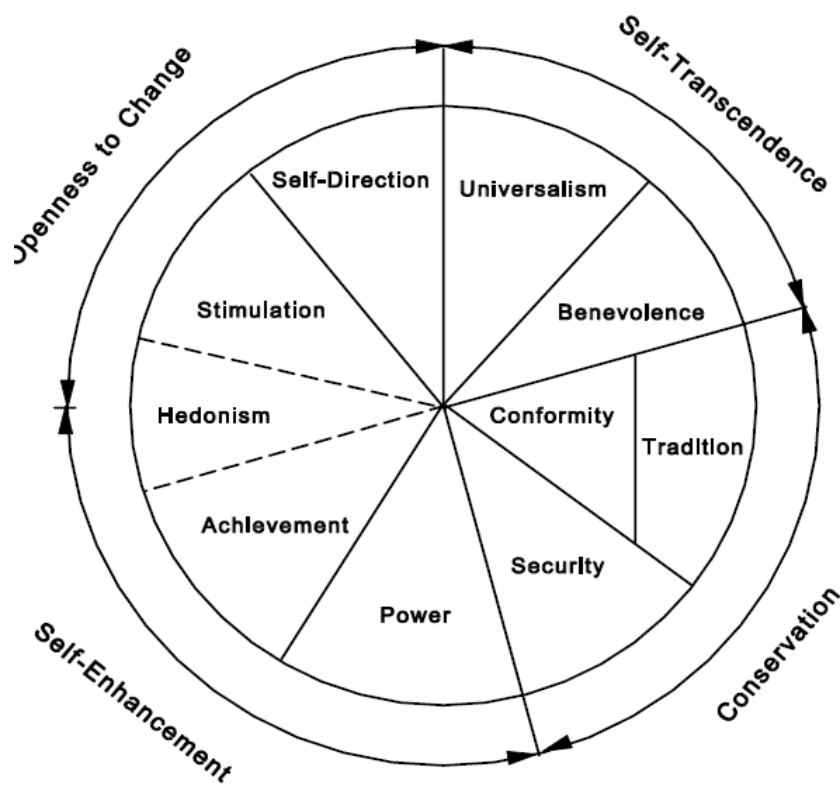
Z výše uvedených důvodů je naše práce zaměřená na hodnotovou orientaci seniorské populace a na bariéry, které je omezují, či jim brání v zapojení do pohybových aktivit. Analýza popsání této problematiky je jednou z podmínek pro ovlivnění vnějších podmínek k zachování aktivního životního stylu.

Teoritická východiska

Schwartz (1992) ve své teorii lidských hodnot hovoří o motivačním kontinuu, jde o kruhové uspořádání čtyř ortogonálních hodnotových dimenzí, které se dále dělí do deseti hodnotových typů viz níže uvedený obrázek 1. V kruhové struktuře si sousedící hodnotové typy mají příbuznou motivaci. Naopak čím vzdálenější pozice, tím je jejich motivace protikladnější. Hodnotové dimenze obsahují hodnotové typy s podobnými motivačními cíli. Hodnotová dimenze Posílení ega (Self – Enhancement) obsahuje dva hlavní motivační cíle: Dosažení vysokého sociálního statusu spojeného s mocí nad lidmi a zdroji. A pak hodnoty této dimenze vedou ke snaze o osobní úspěch. Posílení ega je syceno hodnotovými typy Úspěch (Achievement) a Moc (Power). Hodnotová dimenze Otevřenost změně (Openness to Change) obsahuje hodnoty spojené se základními lidskými potřebami a také souvisí s potěšením, které plyne z jejich uspokojování. Patří sem též hodnoty spojené s životní stimulací, které udržují optimální aktivační úroveň pomocí nových, vzrušujících či adrenalinových zážitků. Obsahuje také motivační cíl vedoucí ke svobodnému myšlení a jednání, možnost volby, tvoření a objevování. Otevřenost změně je sycena hodnotovými typy Hedonismus (Hedonism), Stimulace (Stimulation) a Sebeřízení (Self-Direction). Hodnotová dimenze Transcendence (Self – Transcendence) zahrnuje hodnoty akcentující životní moudrost a sociální přívětivost. Motivačním cílem je tolerance, porozumění a usilování o prosperitu

všech lidí a přírody. Dalším motivačním cílem je kladná interakce s nejbližším rodinným okolím. Transcendence je tvořena hodnotovými typy Univerzalismus (Universalism) a Benevolence (Benevolence). Motivačním cílem hodnotové dimenze Konzervatismu (Conservation) je přijetí a respekt k zakořeněným modelům chování a vyhovění tradičním sociálním normám, které symbolizují skupinovou solidaritu a definují tím i odlišnost takové skupiny od jiných. Konzervatismus vede také k sociálně žádoucímu chování ve smyslu zabránění sociálně nepřijatelnému chování, které by porušovalo sociální řád a pořádek. Toto konformně orientované chování pak vede k větší osobní jistotě a harmonii. Konzervatismus je tvořen hodnotovými typy Bezpečí (Security), Konformita (Conformity), Tradice (Tradition).

Obrázek 1 Teoretický model vztahů hodnotových dimenzí a hodnotových typů

Zdroj: Schwartz (1992)

Cíle a hypotézy

Základním cílem předkládané studie je diagnostikovat a následně analyzovat hodnotové orientace seniorů se zaměřením na zjištění možných modifikací hodnot vlivem celoživotně prováděných pohybových aktivit, jako součásti životního stylu.

Dalším cílem je zjistit jaké bariéry omezují či brání seniorům v zapojení do pohybových aktivit.

Hypotézy:

H1: Věk seniorů bude mít vliv na hodnotovou orientaci.

H2: Pohlaví seniorů bude mít vliv na hodnotovou orientaci.

H3: Seniori s vyšším dosaženým vzděláním budou mít odlišnou hodnotovou orientaci než seniori s nižším dosaženým vzděláním.

H4: Sportující seniori budou mít odlišnou hodnotovou orientaci než seniori nespportující.

H5: Forma pohybové aktivity bude mít vliv na hodnotovou orientaci seniorů.

H6: Sportování a nespportování seniorů bude mít vliv na subjektivní vnímání bariér omezujících či bránících v zapojení do pohybových aktivit.

Soubor a metody

Soubor tvořilo 361 respondentů obou pohlaví od 61 do 86 let. Tento soubor se dělil na dva podsoubory 150 sportujících seniorů (v minulosti i v současnosti) a 211 seniorů nespportujících (v minulosti i v současnosti). Za sportování se považuje, pro účely této studie, alespoň 1x týdně 60min. pravidelné a cílené pohybové aktivity. Sportující seniori byli vybráni ze Sokolských jednot (70), klubů taiči (65) a jógy (68). Nespportující seniori byli vybráni z klubů seniorů (211). Taiči a Jóga byly zvoleny především jako aktivity vhodné pro seniory a mající i duchovní podtext. Průměrný věk respondentů byl 69,8 roku, v souboru převažovaly ženy, což odráží i věkovou strukturu seniorů v obecné populaci a zájem žen o udržení pohybové soběstačnosti a udržování sociálních kontaktů. Ke zjištění hodnotových preferencí byl použit dotazník SVS (Schwartz, 1992) upravený a následně validizovaný na české populaci Kavalířem (2003), dále pak byl použit dotazník pro zjištění základních sociodemografických údajů a bariér bránících většímu zapojení do pohybových aktivit.

Výsledky

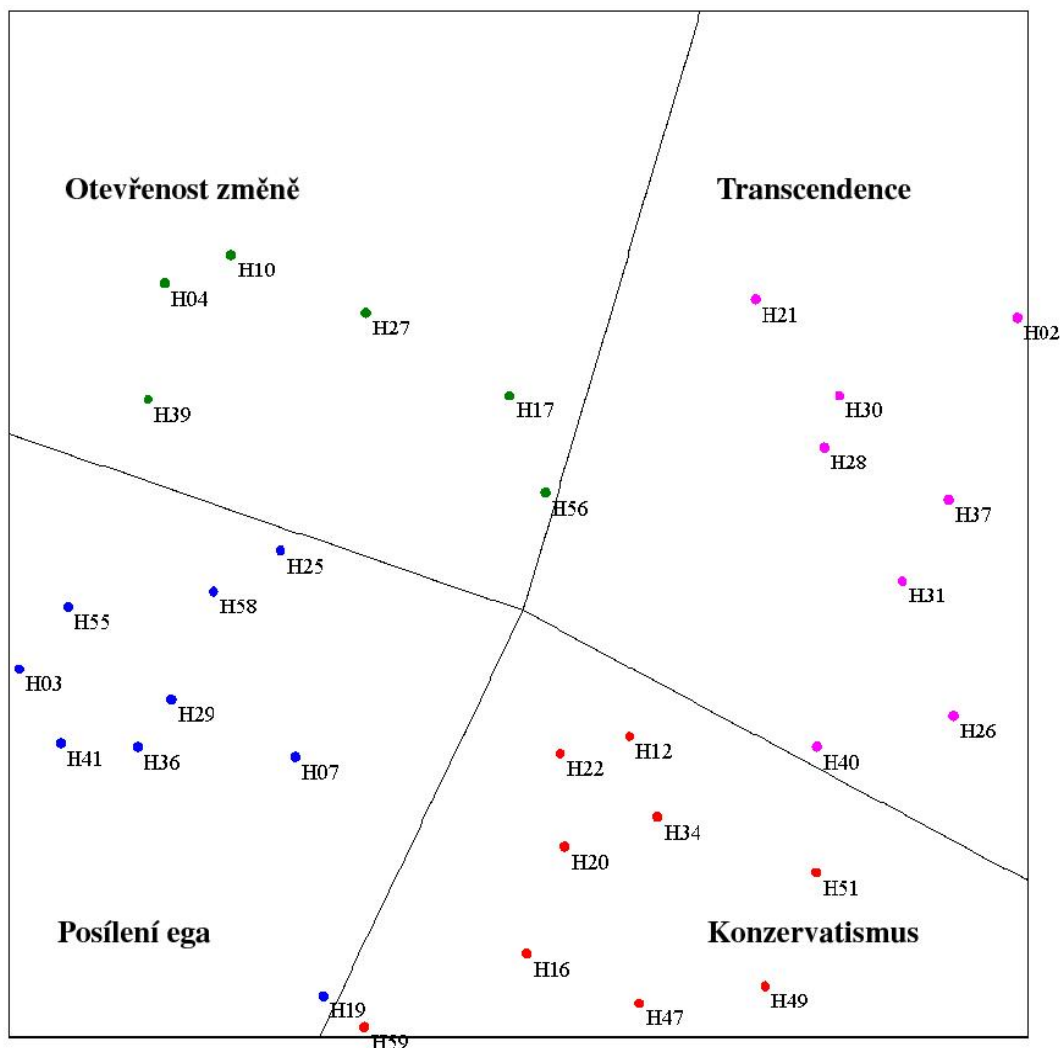
Před analýzou a vyhodnocením výzkumu bylo provedeno zhodnocení naměřených dat z hlediska, zda odpovídají předpokladům teoretického rámce SVS dle Schwartze (1992). Očekávali jsme potvrzení kruhového rozložení hodnot dle hodnotových dimenzí navržených Schwartzem (1992). Především nás zajímá umístění hodnot spojených se sportem (fyzická kondice, možnost sportovat, atraktivita) v kruhové struktuře hodnotového systému a případné odlišnosti sportujících a nespportujících seniorů.

Pro potvrzení kruhové struktury hodnotového systému dle Schwartze (1992), u souboru sportujících seniorů a nespportujících seniorů, jsme použili jím doporučenou statistickou metodu Smallest Space Analyses (SSA) modul WSSA1 (Weighted Small Space Analysis) v programu Hudap. V grafu jsou hodnoty uvedeny pod pořadovým číslem z dotazníku SVS.

Sportující senioři

Jak je patrné z grafů, předpokládaná teoretická kruhová struktura byla potvrzena. Námi zjištěná struktura odpovídá univerzální struktuře ortogonálních hodnotových dimenzí Posílení ega versus Transcendence a Konzervatismus versus Otevřenost změn. U skupiny sportujících seniorů se hodnoty Možnost sportovat, Fyzická kondice a Atraktivita nacházejí v hodnotové dimenzi Posílení ega, kde se prolínají hodnotové typy Moc a Úspěch, které obsahují hodnoty: Vliv ve společnosti, Společenské uznání, Autorita, Ctížádost, Vlivnost, Úspěšnost. Tento výsledek zřejmě souvisí s tím, že pro sportující seniory je sport oblastí, ve které se snaží vyniknout a společensky prosadit. U nespportujících seniorů došlo k posunu hodnot Možnost sportovat, Fyzická kondice do hodnotové dimenze Konzervatismus. Tento posun napovídá odlišnému vnímání a odlišnému motivačnímu cíli těchto hodnot pro nespportující seniory. Hodnota Mít možnost sportovat i hodnota Fyzická kondice mají zde spíše prosociální charakter ve smyslu udržování a harmonizaci sociálních vztahů. Hodnota Atraktivita se stejně jako u sportujících seniorů nachází v hodnotové dimenzi Posílení ega. Dále je z grafu 1 patrné, oddělení části hodnot z hodnotové dimenze Transcendence. Oddělený region vyjadřuje univerzalistické hodnoty s motivačním cílem zaměřeným na přírodu.

Graf 1 Dvojdimenzionální SSA mapa sportujících seniorů

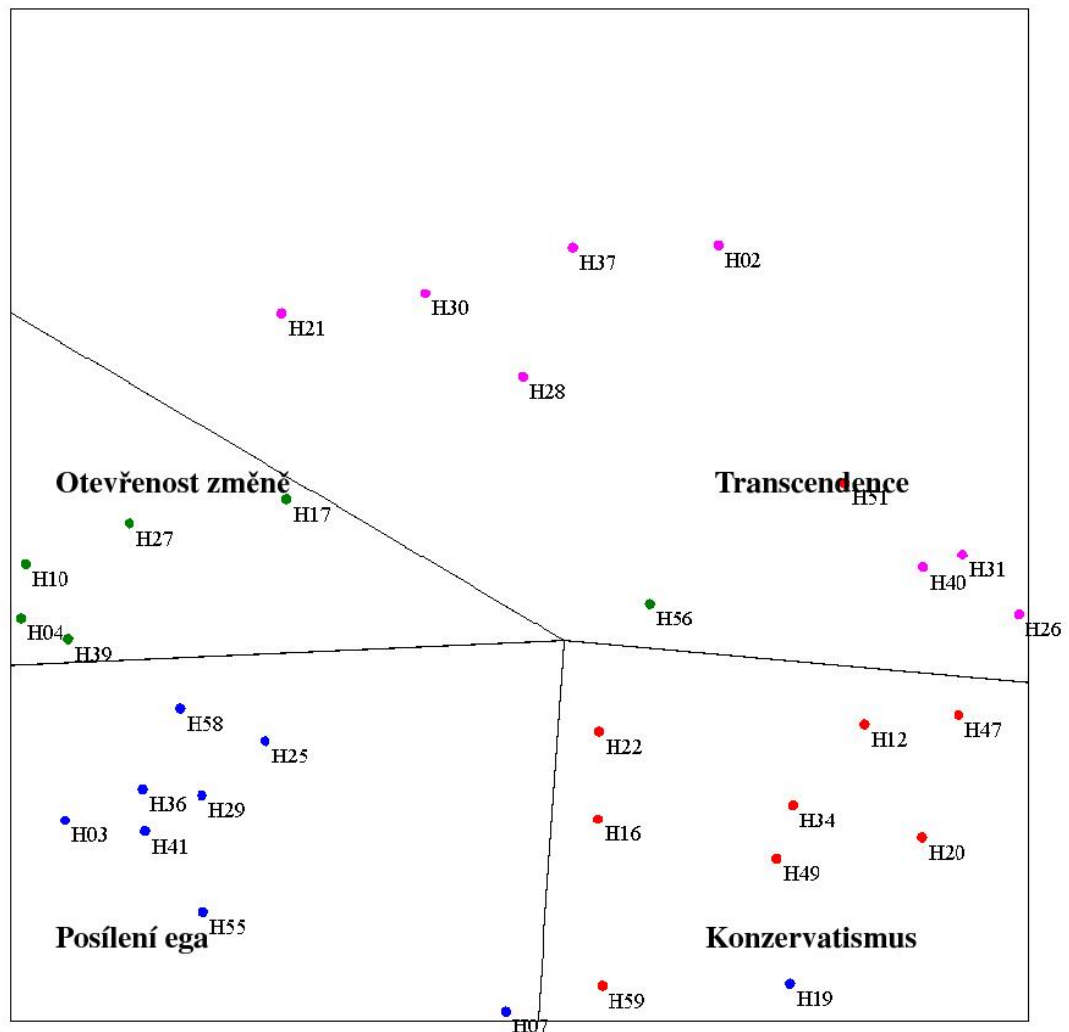

Nesportující seniři

U nesportujících seniorů graf 2 je tedy patrné oddělené vnímání hodnot spojených s přírodou: Soulad s přírodou, Chránící životní prostředí, Krása přírody a umění. Další odlišností je, že oproti skupině sportujících seniorů se do hodnotové dimenze Transcendence přesunuly hodnoty Zvědavý (Otevřenost změně) a Ochetný k pomoci (Konzervatismus), což napovídá, že ochranu přírody tyto respondenti budou naplňovat i skutky. Hodnota Atraktivita se u obou skupin nachází v hodnotové dimenzi Posílení ega. Zatímco konfigurace této hodnoty u sportujících seniorů spíše odpovídá motivaci úspěchu, u nesportujících seniorů spíše inklinuje k moci. Poloha této hodnoty potvrzuje obecně sdílený fakt, že fyzický vzhled ovlivňuje vnímání a přijetí nás

druhými lidmi, tedy že atraktivně vypadat nám přinese jisté výhody oproti situaci, kdy jsme průměrně či podprůměrně svým okolím hodnoceni.

Graf 2 Dvojdimenzionální SSA mapa nesportujících seniorů

Závěr

Výzkum hodnotových orientací, zaměřený na seniory a především na sportující seniory, je zatím v ČR ojedinělý. Jako výzkumný design výzkumu jsme zvolili kvantitativní dotazníkové šetření, které bylo provedeno pomocí dotazníku SVS (Schwartz 1992). Z výsledků dotazníkového šetření metodou SVS byly zjištěny rozdíly v hodnotových preferencích podle věku seniorů (hypotéza H1). Statisticky signifikantní rozdíly byly i mezi skupinami v preferenci hodnotových dimenzí Transcendence, kdy je tato dimenze výrazně preferovanější skupinami (67 let až 75 let) a (60 let až 66 let) je tím potvrzeno, že s přibývajícím věkem se snižuje preference Transcendence.

Konzervatismus je dle výsledků t-testu ještě zřetelněji závislý na věku respondentů – čím starší senior tím víc tuto dimenzi preferuje.

Dále se potvrdilo, že pohlaví seniorů bude mít na hodnotovou orientaci vliv (hypotéza H2). Muži nejvíce preferují Konzervatismus, který je charakteristický seskupením hodnot týkajících se bezpečnosti, konformity a tradic. Mužské jednání je tedy motivováno více směrem k sebekázni, cti, poslušnosti, umírněnosti, úctě tradicím, prostě hodnotám, které jsou mužům vtiskovány v hierarchicky uspořádané společnosti a kde změny nejsou vítány. Naproti tomu ženy nejvíce preferují hodnotovou dimenzi Transcendence, která je charakteristická prosociálně motivovaným chováním zaměřeným na druhé, objevují se tam hodnoty jako láska, přátelství, tolerance. Zároveň tento typ obsahuje ochraňující a obdivující přístup k přírodě a umění.

I hypotéza H3 (Senioři s vyšším dosaženým vzděláním budou mít odlišnou hodnotovou orientaci než senioři s nižším dosaženým vzděláním) byla potvrzena.

S rostoucím vzděláním roste preference dimenze Transcedence a naopak klesá preference dimenze Konzervatismus. Vysokoškoláci a středoškoláci mají na prvním místě Transcendenci, zatímco vyučení a respondenti se základním vzděláním tuto dimenzi řadí na druhé místo. Také preference dimenze Otevřenost změně stoupá s dosaženým vzděláním. Otevřenost změně je u vysokoškoláků na třetím místě u zbylých dvou skupin na místě čtvrtém. Transcendence se liší mezi všemi skupinami. S vyšším vzděláním stoupala preference hodnot jako: Odpovědnost, Vnitřní harmonie, Zvědavý, Rovnost, Smysluplnost života.

Hypotéza H4 (Sportující senioři budou mít odlišnou hodnotovou orientaci než senioři nesportující) se taktéž potvrdila, v preferencích sportovních hodnot se zkoumané skupiny jasně liší. Hodnotová dimenze Transcendence je více preferována u sportujících seniorů, kteří jí řadí na první místo. Obsahuje hodnoty zahrnující životní moudrost a prosociální směřování. Prvním motivačním cílem je porozumění, vděčnost, tolerance a usilování o prosperitu všech lidí a přírody na univerzální úrovni. Druhým motivačním cílem je pozitivní interakce a afiliace v rovině osobního života, čemuž vydatně pomáhá pravidelná pohybová aktivita v okruhu přátel a známých. Hodnotová dimenze Konzervatismus je u nesportujících seniorů na prvním místě. Jejím motivačním cílem je pokora a respekt k zaběhaným modelům chování a sociálním normám, které jsou symboly skupinové solidarity a jsou považovány za nutné pro její přežití. Zároveň hodnoty této dimenze zabraňují, skrze sebedisciplinaci, sociálně nepřijatelnému chování činů, které by porušovalo sociální normy.

Výsledky daly za pravdu také hypotéze H5 (Forma pohybové aktivity bude mít vliv na hodnotovou orientaci seniorů). Nejpreferovanější hodnotovou dimenzí je Transcendence následována Konzervatismem. Posílení ega je u Sokolů a Jogínů na třetím místě u Taičistů na čtvrtém. Otevřenost změně je nejméně preferována Sokoly a Jogíny. Statisticky významný je rozdíl v preferenci Konzervace mezi Sokoly a Taičisty. Pokud si povšimneme případných rozdílů mezi oběma skupinami, tak lze konstatovat, že u těch, kteří se věnují aktivitám v rámci Sokola, mají vyšší score u hodnot respekt k tradicím, umírněnost, akceptace životního údělu, respekt k autoritě, sebedisciplína, slušnost.

Výsledky potvrdily hypotézu H6 Hodnotová orientace bude mít vliv na subjektivní vnímání bariér omezujících či bránících v zapojení do pohybových aktivit. Sportující senioři vnitřní bariéry vnímají jako méně limitující pro účast na pohybových aktivitách.

V závěru práce bychom se rádi zamysleli nad problematikou využití našeho výzkumu. Může nám posloužit jako jeden z možných pohledů na problematiku seniorské populace, která je vzhledem k demografickému vývoji v ČR stále aktuálnější. Pokud bychom naše závěry zjednodušili, můžeme konstatovat, že co si jedinec v rané socializaci neosvojí, tak si v následných etapách života nebude snadno osvojovat, tedy pokud nejsou hodnoty vedoucí ke zdravému a aktivnímu životnímu stylu vysoce preferované v osobním hodnotovém žebříčku, tak později jedince pravděpodobně nic nepřinutí ke změně životního stylu.

Literatura

1. ALLPORT, G. W., VERNON, L., LINDZEY, G. 1960. *Assessment of human motives*. New York: Rinehart.
2. DOROTÍKOVÁ, S. 1998. *Filosofie hodnot*. Praha: PF UK.
3. FIŠERA, I., VLÁČIL, J. 1970. Výzkum hodnotových orientací a model D.O.S.A. *Sociologický časopis*, 2, 192-197.
4. HAVELKA, M. 2009. *Metodologie, sociologie a politika*. Praha: OIKOYMENH.
5. HOFSTEDE, G., HOFSTEDE, G. 2006. *Kultury a organizace*. Praha: Linde.
6. KAVALÍŘ, P. 2003. *Pozice sportu v hodnotových systémech a preferencích žáků středních škol*. Disertační práce. Praha: FTVS UK.
7. KLUCKHOHN, F.R., STRODTBECK, F.L. 1961. *Variations in Value Orientations*. Evanston: Row, Peterson.
8. KOHOUTEK, M. 1977. *Některé hodnotové aspekty tělesné kultury*. Acta universitatis Carolinae gymnica. 13, 1, 5-25.
9. KUBIČKA, L. 1973. Změny hodnot v průběhu rehabilitace alkoholiků. *Česká psychologie*. 17, 227-238.
10. KUBÍČKOVÁ, M. 1968. *Typologie hodnotových, zvláště politických orientací vysokoškolských studentů*. Kandidátská disertační práce. Praha: UK.
11. MASARYK, T., M. 2002. *Sebevražda*. Praha: AV ČR.
12. MORRIS, C. 1956. *Varieties of human value*. Chicago: University of Chicago Press.
13. PĚKNÝ M., SLEPIČKA P. 2008. Problematika hodnot u sportující mládeže. *Studia Kinanthropologica*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 9, 1, 149-153.
14. POPELOVÁ, J. 1962. *Etika*. Praha: SPN.
15. ROKEACH, M. 1973. *The nature of human values*. New York: Free Press.
16. SAK, P. 2000. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč.
17. SAK, P. 2004. *Mládež na křižovatce*. Praha: Svoboda servis.
18. SCHWARTZ, S, H. 1992. *Univzals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical test in 20 countries*. In ZANA, M, P. (ed.) *Advances in Experimental Social Psychology*. 25, 1-65.
19. SLEPIČKA, P. 2007. *Problematika hodnot a hodnotových orientací ve sportu*. *Česká kinatropologie*. 2, 9-15.
20. SLEPIČKA, P., PĚKNÝ, M. 2008. *Sportující senioři a jejich hodnotová orientace*. *Česká kinatropologie*. 3, 8-14.
21. VELEHRADSKÝ, A. 1978. *Hodnocení a hodnoty v činnosti člověka*. Praha:

Academia.

22. WATSON, D, L., NEWTON, M., MISCOOK, K. (2003). Recognition of Values Based Constructs in Summer Physical Activity Program. *The Urban Review*. 35, 217-239.
23. ZBOŘIL, B. 1947. *Poznání, hodnocení a tvoření norem*. Ostrava: Oldřich Havlický.

Internetové zdroje:

1. Bunc, V., Štilec, M. 2008. Aktivní životní styl a jeho determinanty u seniorů. [cit. 21. 5. 2009]. Dostupné na: <http://www.alzheimer.cz/?PageID=590>
2. Inglehart, R. 2010. Inglehart-Welzel Cultural Map of the World: *World Values Survey*. [cit. 6. 11. 2010]. Dostupné na: <http://www.worldvaluessurvey.org/>
3. MPSV. 2007. Národní program přípravy na stárnutí na období let 2008-2012. [cit. 6. 5. 2010]. Dostupné na: <http://www.mpsv.cz/cs/5045>